

Ο Τ Ο Λ Σ Τ Ο Ϊ

Ὁ μὴν οὗτος εἶνε ὁ ὀγδοηκοστὸς Αὐγουστος ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Τολστού, ἀλλὰ ἡ γέννησις καὶ ὁ θάνατος προκειμένου περὶ παγκοσμίον δυνάμεων τοιούτου μεγέθους ὅσος ὁ ῥώσσοις προφήτης, εἶνε ἀπλᾶ ἐπεισόδια τῆς διηγεοῦς τῶν ἐπιδράσεως ἐπὶ τοῦ Γένους. Ἡ γενέτειρα τοῦ Τολστού ἐξοχικὴ ἔπαυλις παρὰ τὴν Τούλαν κείται εἰς ἀπόστασιν τριῶν σιδηροδρομικῶν ὥρων πρὸς νότον τῆς Μόσχας. Τὸ πλεῖστον τῆς ζωῆς του διήρυσεν ἐν τῇ ἐξοχῇ κρήνων τὸν βίον τῶν μεγαλοπόλων ἀσυμβίβαστον πρὸς τὴν προσήκουσαν ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος. Ἐσπούδασεν εἰς τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Καζάν, ἀλλὰ δὲν προσήλθεν εἰς ἐξετάσεις. Καταταχθεὶς εἰς τὸν στρατὸν μετέσχε τοῦ κριμαϊκοῦ πολέμου εἰς τὸ πυροβολικὸν κατὰ τὴν ἄμυναν τῆς Σεβαστουπόλεως. Ἰδίους ὄμμασιν ἀντελήφθη τί ἐστὶ πόλεμος—ἐριδεις κεφαλαίουχων δι' ἃς οἱ κυβερνῆται στέλλουσιν ἐργάτας καὶ χωρικοὺς νὰ ἀλληλοφονεύωνται χωρὶς αὐτοὶ νὰ ἔχουσιν ἔριδας. Ὁ κριμαϊκὸς πόλεμος εἶνε ἔνοχος 50,000 φόνων καὶ σπατάλης 9 δυσεκατομμυρίων φράγκων. Μετὰ τὸν πόλεμον ὁ Τολστού ἐγκατέλιπε τὸν στρατὸν καὶ ἐγκατέστη ἐν Πετροπόλει. Δὲν ἐπῆρχε πλεονέκτημα τοῦ ὀλοίου νὰ μὴ ἐδέσποζεν ἐν τῇ ῥωσικῇ κοινωνίᾳ. Ἦτο εὐπατριδης, ἦτο ἀξιωματικὸς διακριθεὶς ἐν τῷ πολέμῳ, ἦτο περιώνυμος ὡς μυθιστοριογράφος καὶ ἦτο κάτοχος μεγάλου πλοῦτου. Τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς του συνίσταται εἰς τοῦτο ὅτι ἀκριβῶς διότι ἐξήσκη τόσῃν ἐπιρροῇν, ἀνελογίσθη ὅτι ὑπέιχε μεγάλην εὐθύνην καὶ ἐπεδόθη νὰ διενθῆν τὴν ἐπιρροῇν του οὕτως ὥστε νὰ βελτιωθῇ τὸ ἦθος τῆς γενεᾶς του καὶ τῆς πατρίδος του. Τὸ πρῶτον βῆμά του ἐκτετε ἦτο νὰ γράψῃ βιβλίον στηλιτεύων τὸν ἑαυτὸν του διὰ τὸν «ἀνήθικον βίον» ὃν εἶχε διανύσῃ μέχρι τότε. Ἦτο ἀνήθικος ὁ βίος του κατὰ τὴν ἐρμηγείαν του, ὅχι ὅμως καὶ κατὰ τὴν ἐρμηγείαν τῆς κοινωνίας διότι ἦτο ὁ ἀνεγνωρισμένος τρόπος καθ' ὃν βιοῦσιν οἱ ἰσχυροὶ ἐν τῷ κόσμῳ ἔνθα καὶ ὁ Τολστού ἦτο ἰσχυρός. Φορεῦν, μονομαχοῦν, χαρτοπαίξουν, σφετερίζονται τὰ προϊόντα τῶν χωρικῶν, φυλακίζουν, φενακίζουν, ἀκολασταίνου, ψεύδονται, ληστεύουν, μοιχεύουν, μεθύουν, βιάζου. «Ὅλα

αὐτὰ τὰ ἐπραξα καὶ ἐν τούτοις οἱ συμπατριῶταί μου τὰ γνωρίζουν καὶ με θεωροῦν διακριθόμενον ἐπὶ ἠθικῇ». Ὡστε δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν τὴν ἠθικὴν ἐκείνων. Μετὰ ταῦτα ἀπεσύρθη εἰς τὴν ἐξοχὴν ἔνθα πρὶν ἀκόμη τῆς διαταχθείσης χειραφετήσεως τῶν δουλοπαροίκων, ὁ Τολστού ἠλευθέρωσε τοὺς δουλοπαροίκους του πρῶτος ἐξ ὄλων τῶν εὐπατριδῶν. Ὁργάνωσε σχολεῖα ἵνα ἐμπνεύσῃ ἀρχὰς ἀρετῆς εἰς τοὺς παῖδας, καὶ εὐθὺς ὕστερον κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι πρῶτον καθῆκον τοῦ θέλοντος ν' ἀναμορφώσῃ εἶνε νὰ μάθῃ τίς ὁ σκοπὸς τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Ἐπεσκέφθη τὴν Γερμανίαν, τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἀγγλίαν, καὶ ἔκρινεν ὅλα τὰ συστήματα τῆς ἀνατροφῆς καὶ παιδείας φαῦλα. Τῷ 1862 ἐν ἡλικίᾳ 34 ἐτῶν ἐνυμφεύθη, καὶ ἀπέκτησε δεκατρία τέκνα, ὁ δὲ συζυγικὸς του βίος ἐπῆρξεν εὐδαίμων. Ἐντὸς τῆς πρώτης εἰκοσαετίας μετὰ τὸν γάμον ἔγραψε δύο μυθιστορήματα **Πόλεμος καὶ Εἰρήνη** καὶ **Ἄννα Καρενίνα**. Ἠσθάνθη μετ' οὗ πολὺ ὅτι ὁ βίος του ἦτο ἀβίωτος ἐὰν δὲν κατώρθον νὰ δόσῃ ἀπάντησιν εἰς τὸ ἴδιον ἑαυτοῦ ἐρώτημα **πρὸς ποῖον σκοπὸν ζῶ**; Οὔτε πλοῦτος, οὔτε οἰκογενειακὴ εὐδαιμονία, οὔτε φήμη, ἔστω καὶ εἰς τὸν μέγιστον βαθμὸν, ἐπιζῶσι τοῦ θανάτου. Ἠσθάνετο τὴν στυγνότητα τοῦ γεγονότος τούτου καὶ ἐπιπτεν εἰς ἀμηχανίαν. Συνεβουλεύθη τοὺς μεγαλητέρους ἐπιστήμονας, φιλοσόφους καὶ βιολόγους, ἀλλ' οὐδενὸς ἡ ἀπάντησις τὸν ἱκανοποιεῖ. Ἐξηκολούθει νὰ ἐρωτᾷ ἑαυτὸν. «Διὰ τί εὐρίσκομαι εἰς τὴν ζωὴν;» καὶ νὰ μὴ λαμβάνῃ ἀπάντησιν. Ἐστράφη εἰς τοὺς θεολόγους, ἡ αὐτὴ σιωπή. Αὐτοὶ ἀπήτην νὰ συμφωνήσῃ πρῶτον μὲ μερικὰς ἰδέας τῶν πρὶν ἀπαντήσουν, καὶ ἐννοεῖται δὲν συγγίει νὰ βαδίσῃ μὲ δεμένα σκέλη. Ἐπειτα εἶδεν ὅτι ἐν ᾧ αἱ ἐκκλησίαι ἀνέγραψαν ὡς σημαίαν τῶν τὴν ἀγάπην, ἐν τούτοις καὶ πρὸς ἀλλήλας μάχονται καὶ μάχας εὐλογοῦσιν. Ἀς ἴδω, ἐσκέφθη, μήπως αἱ πράξεις τῶν ἀνθρώπων εἶνε ἱκαναὶ νὰ μοι δόσουν τὴν πῶθωμένην ἀπάντησιν ἀφ' οὗ ἀπάντησιν διὰ λέξεων δὲν λαμβάνω. Ὁ Τολστού τότε ἤρχισε νὰ παρακολουθῇ τὸν βίον τῶν ἄλλων ἐλπίζων νὰ μαντεύσῃ τὸ νόημα τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Δὲν ἐβρόδυνε νὰ διακρίνῃ τέσσαρας κατη-

γορίας—τοὺς ἄγοντας ζωώδη ἄνευ ὀρίζοντος βίον, τοὺς πολυασχόλους, τοὺς ὑπνοτισμένους (πατριδομανεῖς, ἐκκλησιομανεῖς κ.λ.π.) καὶ τοὺς πάντων χαμερπεστάτους εὐπόρους, οἵτινες ἀδιαφοροῦν διὰ τὸν βίον, οὐδὲν ὄσιον ἔχουν καὶ φροντίζουν μόνον περὶ τῶν τέρψεων τῆς ἡμέρας. Πάλιν ὁ Τολστοῖ περιέστη εἰς ἀπόγνωσιν, ὅτι τῷ ἐπήλθεν εἰς τὸν νοῦν ἡ κατηγορία, ἣν ἀποτελοῦσιν οἱ χωρικοί. Ὁ βίος των φαίνεται καλός, φυσικὸς καὶ χρήσιμος καὶ ἀναμφιβόλως θὰ εὐρίσκωνται πλησιέστερον εἰς τὴν ἀλήθειαν ὅσον ἀφορᾷ τὸ νόημα τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Εἰς συνομιλίας μέ τινας τῶν καλλιτέρων χωρικῶν ὁ Τολστοῖ ἤρχισε νὰ διακρίνῃ νύξεις καὶ ἀνεπαισθήτως ἤχηθῃ νὰ ἀναγνώσῃ κατ' ἐπανάληψιν αὐθις καὶ νὰ μελετήσῃ προσεκτικῶς τὸ εὐαγγέλιον. Ὀλίγου δεῖν νὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἔρευναν συνεπεῖα τῶν μερῶν τοῦ εὐαγγελίου ἅτινα δὲν ἱκανοποιούν τὸ λογικόν του, ὡς π.χ. ὅτι ὁ Ἰησοῦς περιεπάτησεν ἐπὶ τῆς θαλάσσης. κ.τ.λ. Ἀλλ' αἴφνης ἐσκέφθη νὰ ἀφήσῃ κατὰ μέρος τὰ τοιαῦτα καὶ νὰ ἐμβαθύνῃ μόνον εἰς ὅσα ἡ λογικὴ του παρεδέχτο καὶ ἀνεγνώριζε. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἶδεν ἐπὶ τέλους φῶς καὶ μετ' οὐ πολὺ ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημά του περὶ τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ νοήματος τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης ζῶμεν ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἵνα ἐξυπηρετήσωμεν ὄχι χαμηλά, ἀλλὰ ὑψηλά συμφέροντα, καὶ μας ἐδόθη ἐνδόμυχον κριτήριον ἵνα διακρίνωμεν τὰ χαμηλά ἀπὸ τὰ ὑψηλά. Μὲ τὰ ὑψηλά εἴμεθα ὁμογενεῖς, καὶ ὁ Ἰησοῦς διεικρόνωσε τὴν ταυτότητά του μὲ τὰ ὑψηλά, ὥστε δὲν εἴμεθα ἄνθρωποι εἰμὴ καθ' ὅσον συμμορφούμεθα μὲ τὰ παραγγέλματα τοῦ Χριστοῦ, δηλαδή τοῦ ἐνδομύχου κριτηρίου. Ὁ λόγος ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν, τὸν εἴλκυνεν ἀλλὰ ἡ φράσις, «μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ» τὸν ἠνώχλει, καὶ ὁ Τολστοῖ εὐρίσκειτο εἰς ἀμηχανίαν πῶς νὰ συμβιβάσῃ τὰς ἀντιλήψεις του. Εἶνε λογικὸν νὰ μὴ ἀνθίσταται κανεὶς κατὰ τῶν ἐχθρῶν του; Προσεκτικὴ ἔρευνα τὸν ἔπεισεν ὅτι εἶνε λογικὸν κατ' οὐσίαν καὶ ὅτι τὸ παραγγέλμα αὐτὸ εἶνε ὑψηλὸν ἰδεώδους διαγωγῆς εἰς ὃ πρέπει νὰ τείνωμεν ἀδιάφορον ἂν ἀναγκαζώμεθα πολλὰκις νὰ διάγωμεν ἀντιθέτως πρὸς αὐτό. Τὸ πᾶν εἶνε νὰ τείνωμεν πρὸς αὐτὸ εἰλικρινῶς καὶ διηνεκῶς.

Τὰ ἄλλα παραγγέλματα τοῦ Ἰησοῦ ὑπὸ τὸ φῶς τοῦτο ἀναδεικνύνται ἐπίσης πρακτικὰ καὶ λογικὰ

καὶ δύνανται νὰ συγκεφαλαιωθῶσιν εἰς πέντε σοφὰς ἐντολάς, ἄνευ τηρήσεως τῶν ὁποίων οὔτε ἔθνη, οὔτε ἄτομα δύνανται νὰ ὀρθοποδήσωσιν. Εἶνε δηλαδή πέντε ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου: — 1ον) Ἡ ὀργή, 2) ἡ σαρκικὴ ὄρεξις, 3) ὁ ὄρκος, 4) ἡ βία, 5) τὸ μῖσος. Ἀπεχε αὐτῶν ὅσον δύνασαι καὶ προσπάθει διηνεκῶς νὰ δύνασαι. Γυμνάζου συστηματικῶς εἰς τὰ ἀντίθετα ἵνα κατορθώσῃς ἐπὶ τέλους νὰ εἶ ἀποφεύγῃς ἀποτελεσματικῶς. Ἐχε το ὡς γύμνασμα συγρὰ νὰ διαμένῃς ἀπαθῆς καὶ μειλίχιος ἀπέναντι ἀφοριμῆς ἐξοργισούσης σε. Ἐχε το συγρὰ ὡς γύμνασμα νὰ ἀποθαυρούνης τὰς ἀπαιτήσεις τῆς σαρκός. Ἐχε το συγρὰ ὡς γύμνασμα νὰ ἀρνῆσαι δέσμευσιν τῶν πράξεών σου. Ἐχε το συγρὰ ὡς γύμνασμα νὰ μὴ ἀνθίστασαι εἰς προσβολήν. Ἐχε το συγρὰ ὡς γύμνασμα νὰ ἀγαπᾷς τοὺς μισούντας σε. Ἰσως εἴπῃς. «Διατὶ τάχα νὰ δεχθῶ αὐτὰ ὡς σοφὰς ἐντολάς;» Δοκίμασε τὰ ἀποτελέσματά των καὶ θὰ ἴδῃς ὁ ἴδιος ἐξ ἰδίας πείρας ὅτι εἶνε πράγματι σοφαὶ καὶ σωτήριοι. Π.χ. ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρώτην, θὰ ἴδῃς ὅτι ὁ θυμὸς προκαλεῖ ἐκκρίσιν χολῆς, καὶ τόσῳ τὸ χειρότερον διὰ τὴν υγιάν σου καὶ διὰ τὸ ἠθὸς σου. Τὸ ἀξιοσημείωτον εἶνε ὅτι αὐταὶ αἱ πέντε ἐντολαὶ εἶνε ἡ οὐσία ὅλων τῶν θρησκειῶν καὶ ὅλων τῶν φιλοσοφιῶν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Ἡ συμμόρφωσις μὲ τὰς πέντε αὐτὰς ἐντολάς φέρει πλήρη μεταμόρφωσιν εἰς τὰς ἀντιλήψεις μας καὶ εἰς τὰς πράξεις μας. Ἀπαξ λαβὼν ἱκανοποιητικὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημά του ὁ Τολστοῖ ἐγκαταλείπει τὴν κροεφαγίαν καὶ τὸ κάπνισμα, ἀσπάζεται σὺστημα ἐνδυμασίας ἀπειριτον, δίδει μέγα μέρος τῶν κτημάτων του εἰς τοὺς χωρικοὺς καὶ ἐργάζεται μετ' αὐτῶν εἰς τοὺς ἀγρούς, συνέπεια τοῦ ὁποίου εἶνε ὅτι ἡ πνευματικὴ του ἐργασία γίνεται καλλιτέρα. Τὸ ὑπόλοιπον τῆς περιοουσίας του ἔδωκεν εἰς τὴν σύζυγόν του. Ἐπραξε δὲ τοῦτο εὐρεθεὶς εἰς δεινὸν δίλημμα, ἢ νὰ λυπήσῃ τὴν οἰκογένειάν του καὶ ἐξεγείρῃ τὴν ὀργὴν τῆς ἀπαλλοτριούμενος ὡς προὔτιμα ἀπάσης τῆς περιοουσίας του, ἢ νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἡσύχως τὴν μομφὴν τοῦ κόσμου ἐπὶ ἀσυνεπείᾳ. Ἐξέλεξε τὸ δεύτερον διότι διὰ τοῦ πρώτου θὰ προὐκάλει κακὸν μᾶλλον ἢ καλόν. Προσέτι ἔπαυσε πλέον γράφων μυθιστορήματα καὶ διηγήματα τοιαῦτα οἷα ἀγαπῶσι νὰ ἀναγιγνώσκωσιν αἱ ἄεργοι πλούσιοι τάξεις. Ἀντὶ

τοιαύτης λογογραφικῆς ἐργασίας ὁ Τολστόϊ ἀφιέ-
ρωσε τὰς θαυμασίας διανοητικὰς του δυνάμεις
εἰς τὴν διαλεύκανσιν τῶν περιπλόκων ἐκείνων
προβλημάτων τῆς ἀνθρωπίνης διαγωγῆς, ἅτινα
φαίνονται ἐπιπροσθούντα εἰς τὴν πρόοδον. Ἐγρα-
ψεν ὁμως διηγημάτια διὰ τὸν λαόν, καὶ ἐπίσης
παραβολὰς πρὸς ὄφελος ἐκείνων οὔτινες δὲν

συνειθίζον νὰ προσφεύγουν εἰς τοὺς χωρικοὺς
πρὸς ἀντλησιν σοφίας. Ὁ Τολστόϊ ἀναμφιβόλως
τάσσεται μεταξὺ τῶν μεγάλων διδασκάλων τῆς
Ἀνθρωπότητος οἳοι ὁ Κομφούκιος, ὁ Πυθαγό-
ρας, ὁ Σόλων, ὁ Σωκράτης, ὁ Ἐπίκτητος, ὁ
Σπινόζας.

«Ἐρευνα»

ΠΛΑΤΩΝ ΔΡΑΚΟΥΛΗΣ

ΠΡΟΒΟΔΙ ΣΤΗ ΧΑΡΑ

Πάρ' τὸ τρελλοφύσημα τοῦ βορειᾶ καὶ σύρε
Ἵς ἀκροτόπια ἀπόζεορβα Ἵς ἐρμωσπῆλγη ἀνήλια,
πάνω ἴστα νεκρόχορτα τὸ κορμί σου γύρε
κί ἄγρια πικροτράγουδα τόμισέ μου χίλια.

Πάρτο, μαῦροι ἀτσιγγανοί, κάτω ἀφ' τὸ φεγγάρι
λὲς κ' εἶνε ἤσκιοι, γύρω μου βρασιτικά περνοῦνε
κί ὅτι κί ἂν ξανοίξουνε πῶς βαστῶ μὲ χάρι,
μὲ ἄγρια ὀρμητὰ παίρνουνε καὶ τὰ ἐρμωσκορποῦνε.

Πάρ' τὸ τρελλοφύσημα τοῦ βορειᾶ καὶ σύρε,
ξάκρισε παράωρα ἴστων ἐρμιῶν τὰ χιόνια,
πάνω ἴστ' ἀσπροκρούσταλλα τὸ κορμί σου γύρε
καὶ κοντοκαρτέριε με, θὲ νὰ ἴρθῶ μὲ χιόνια.

ΒΑΛΕΡΙΑ

A.

Βαλέρια γύρε
ἴστ' ἄχαρο τοῦ κόσμου μεσανύχτι
πολὲς σκιὲς ἀνάλαφρες
μοῦ συγκοκλειοῦν τὸ δρόμο
καὶ μοῦ γεννοῦν τὸν τρόμο.

Βαλέρια, ἔλα
σφίξε με ἴστα ὀλόθερμά σου στήθεια,
μὲ τὰ λευκὰ κί ὀλόδροσα
τ' ἀφρόπλαστά σου χέρια,
ποῦ πάθους μου ἴερεια,
Βαλέρια, Βαλέρια.

B.

Μᾶς τριγυροῦν ἡ μάγισσες
ὦϊμέ! Βαλέρια, κῦττα
μᾶς τριγυροῦν ἡ μάγισσες
καὶ ψαίλουν τὴ θανάη μας,
μᾶς παίρνουν τὴ φωνή μας,
μᾶς κλέβουν τὴ λαλιά.

Μᾶς περκοκλοῦν ἡ μάγισσες,
γὰ ἰδὲς πῶς μᾶς κυτῆνε,
μᾶς ἀγοροκλαῖν κί ἀνάβουνε
χιλιάδες νεκροκέρια,
Ἔ! κράτα με, Βαλέρια,
σφιχτὰ ἴστην ἀγκαλιά.